

СИСТЕМНИЙ ЗВІТ

Збір даних щодо неповнолітніх, які перебувають
у контакті із законом

Звіт підготовлено Міжвідомчою координаційною радою з питань правосуддя щодо неповнолітніх станом на липень 2019 року за участі:

експерта Ольги Кидисюк

редактора Олександра Равчева

дизайнера Олександри Нечай

Під керівництвом радника Міжвідомчої координаційної ради з питань правосуддя щодо неповнолітніх

Соломії Старосольської

Звіт підготовлено з урахуванням інформації, наданої

Міністерством соціальної політики України

Генеральною прокуратурою України

Національною поліцією України

Державною судовою адміністрацією України

Адміністрацією ДКВС України

ДУ «Центр пробації»

Координаційним центром з надання правової допомоги

Державною службою статистики України

Звіт було виготовлено за підтримки Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. Думки, висловлені в публікації, є позицією авторів і не обов'язково відображають політики та погляди ЮНІСЕФ та Міністерства юстиції України.

ЗМІСТ

	ГЛОСАРІЙ СКОРОЧЕНЬ ТА КЛЮЧОВИХ ТЕРМІНІВ	4
1	ВСТУП	5
2	ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ВЕДЕННЯ СТАТИСТИКИ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У КОНТАКТІ ІЗ ЗАКОНОМ	7
	Генеральна прокуратура України	7
	Національна поліція України	8
	Державна судова адміністрація України	9
	Адміністрація Державної кримінально-виконавчої служби України	10
	Державна установа «Центр пробації»	11
	Координаційний центр з надання правової допомоги	11
	Міністерство соціальної політики України	12
	Державна служба статистики України	12
3	РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЗБОРУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДАНИХ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТАКТІ ІЗ ЗАКОНОМ	14
4	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ	17
	ДОДАТОК 1. Перелік адміністративних даних, які потребують визначення єдиних підходів до їх збору	19
	ДОДАТОК 2. Перелік індикаторів бази даних TransMONEE, які не узгоджуються із показниками національної статистики	23
	ДОДАТОК 3. Показники ООН у сфері правосуддя щодо неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом	25
	ДОДАТОК 4. Перелік звітностей, використаних при дослідженні системи збору адміністративних даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контактi із законом	27

ГЛОСАРІЙ СКОРОЧЕНЬ ТА КЛЮЧОВИХ ТЕРМІНІВ

Скорочення	Визначення
КПК України	Кримінальний процесуальний кодекс України
ЄРДР	Єдиний реєстр досудових розслідувань
ГПУ	Генеральна прокуратура України
МВС України	Міністерство внутрішніх справ України
НПУ	Національна поліція України
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
ДБР України	Державне бюро розслідувань України
СБУ	Служба безпеки України
ДПС України	Державна податкова служба України
ДКВС України	Державна кримінально-виконавча служба України
ДУ «Центр пробації»	Державна установа «Центр пробації»
ДСА України	Державна судова адміністрація України
Держстат	Державна служба статистики України
КЦ	Координаційний центр з надання правової допомоги
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
ЄС	Європейський Союз
МКР	Міжвідомча координаційна рада з питань правосуддя щодо неповнолітніх

1 ВСТУП

На сьогодні в Україні функціонує розгалужена система збору, обробки та аналізу уповноваженими органами адміністративних даних щодо неповнолітніх у контакті із законом.

Така діяльність регламентується:

- Законом України «Про державну статистику» від 17.09.1992 № 2614-XII;
- Законом України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII;
- Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI;
- Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженою Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015;
- Програмою розвитку державної статистики до 2023 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 222;
- наказом Державної служби статистики «Про затвердження Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики» від 12.01.2011 № 3.

Основні джерела – офіційні та відомчі статистичні звіти, ЄРДР, Інформаційно-телекомунікаційна система «Інформаційний портал Національної поліції

України», Єдиний реєстр судових рішень та автоматизована система документообігу суду.

Періодичність збору статистичних даних:

щомісячна – злочинність у дитячому середовищі, застосування адміністративного законодавства, утримання неповнолітніх ув'язнених в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань, результати діяльності секторів ювенальної пробації (відповідно ГПУ, НПУ, Адміністрація ДКВС України, ДУ «Центр пробації»);

квартальна – результати роботи органу досудового розслідування НПУ, результати діяльності спеціальних виховних установ ДКВС України;

піврічна – відомості про неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації;

річна – судова статистика.

Мета даного аналітичного звіту – всебічне дослідження національної інформаційно-статистичної системи збору, обробки та аналізу даних щодо неповнолітніх, які вступили в конфлікт із законом, потерпіли або стали свідками злочинних посягань, її узгодження із міжнародними стандартами та формування пропозицій перспектив розвитку¹.

¹ Збір, обробку та аналіз даних щодо неповнолітніх, які вступили в контакт із законом, в Україні здійснюють:
 – Міністерство соціальної політики України;
 – Генеральна прокуратура;
 – Національна поліція України;
 – Державна судова адміністрація України;
 – Адміністрація кримінально-виконавчої служби України;
 – Державна установа «Центр пробації».

Під час вивчення:

- ✔ проведено аналіз наявних джерел інформації щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом, методів збору та перелік статистичних даних, а також забезпечення доступу до них;
- ✔ проаналізовано нормативно-правове регулювання у сфері статистики в Україні та основні завдання органів, які забезпечують збір адміністративних даних щодо неповнолітніх правопорушників та потерпілих;
- ✔ опрацьовано індикатори бази даних TransMONEE² та підготовлено перелік відомостей, які не використовуються у системі національної статистики;
- ✔ опрацьовано Керівництво щодо оцінки показників у сфері правосуддя стосовно неповнолітніх, розроблене спільно ЮНІСЕФ та Управлінням ООН з наркотиків і злочинності, та підготовлено рекомендації щодо імплементації таких показників до системи національної статистики;
- ✔ розроблено пропозиції про удосконалення системи збору адміністративних даних щодо неповнолітніх правопорушників, потерпілих і свідків з урахуванням міжнародних стандартів та нормативно-правових актів розвитку статистики в державі.

² База статистичних даних щодо соціально-економічних аспектів благополуччя дітей та молоді в країнах Центральної і Східної Європи, Співдружності Незалежних держав і країн Балтії

2 ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ВЕДЕННЯ СТАТИСТИКИ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТАКТІ ІЗ ЗАКОНОМ

Генеральна прокуратура України

На виконання вимог пункту 22 Перехідних положень КПК України ГПУ забезпечує ведення ЄРДР.

На підставі відомостей, внесених до ЄРДР, ГПУ здійснює автоматизоване формування адміністративної звітності по всіх органах досудового розслідування (ст. 38 КПК України) – органах НПУ, органах безпеки, органах, що здійснюють контроль за розслідуванням податкового законодавства, підрозділах детективів, підрозділах внутрішнього контролю НАБУ, органах ДКВС, органах ДБР³.

Відомості про неповнолітніх правопорушників та потерпілих від злочинних посягань є складовою загальної злочинності в державі з виокремленням основних даних.

З урахуванням покладених Законом України «Про прокуратуру» на органи прокуратури функцій: підтримання державного обвинувачення; нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, – ГПУ узагальнює результати наглядової діяльності у звіті «Про роботу прокурора» (форма П). Дані щодо неповнолітніх є складовою цієї звітності з виокремленням інформації щодо них.

Звітність про зареєстровані кримінальні правопорушення та осіб, які їх вчинили, представляється до Держстату, НПУ, СБУ, ДПС України, НАБУ, Адміністрації ДКВС України, ДБР України та Офісу Президента України для використання у практичній діяльності.

³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення (форма 1); Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (форма 2); Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями (форма 1-03).

Національна поліція України

Відповідно до статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», статті 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», статті 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877, Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2017 № 1044, НПУ забезпечує:

- проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності, у тому числі щодо злочинів, вчинених неповнолітніми;
- вжиття заходів для запобігання і припинення стосовно дитини будь-яких протиправних діянь;
- притягнення до адміністративної відповідальності дітей віком від 16 до 18 років, які вчинили адміністративні правопорушення;
- участь у профілактичних заходах щодо запобігання правопорушенням серед дітей;
- затримання і тримання не більше 8 годин у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей, які залишилися без нагляду, на період до передання їх батькам, законним представникам або до влаштування їх до закладів відповідно до законодавства;
- участь у судовому розгляді за участю неповнолітнього обвинуваченого відповідно до статей 496, 500 КПК України.

Таким чином, органам Нацполіції належить провідна роль щодо профілактики правопорушень у дитячому середовищі, провадження досудового розслідування злочинів, вчинених неповнолітніми, притягнення їх до адміністративної відповідальності.

НПУ забезпечує інформаційно-аналітичну діяльність для реалізації передбачених чинним законодавством повноважень, в рамках якої формує, наповнює та підтримує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України, під час якої здійснює:

- реєстрацію виявлених адміністративних та кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми або за їх участю (наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень» від 04.07.2016 № 595; наказ ГПУ «Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» від 06.04.2016 № 139);

➤ профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку дітей, щодо яких заведено обліково-профілактичну справу;

➤ розшук неповнолітніх підозрюваних, обвинувачених (підсудних), які ухиляються від відбування покарання або вироку суду, зниклих безвісти та невпізнаних трупів (наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації розшуку підозрюваних, обвинувачених (підсудних), осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невпізнаних трупів» від 05.01.2005 № 3; наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України» від 05.05.2016 № 07).

На підставі даних автоматизованих обліків та даних, які формуються не в автоматизованому режимі, НПУ, крім вищенаведеного, здійснює також узагальнення статистичної звітності⁴.

Державна судова адміністрація України

З урахуванням вимог статті 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про Державну судову адміністрацію України, затвердженого рішенням Вищої Ради правосуддя від 17.01.2019 № 141/0/15-19, ДСА України забезпечує:

- організацію роботи з ведення судової статистики;
- функціонування Єдиної судової інформаційної (автоматизованої) системи;
- ведення Єдиного державного реєстру судових рішень.

ДСА України здійснює автоматизований збір, обробку та аналіз статистичних даних щодо результатів судового провадження⁵.

Дані про неповнолітніх засуджених та потерпілих від кримінальних правопорушень є складовою звітів щодо розгляду матеріалів кримінального провадження, апеля-

⁴ Звіт про роботу органів досудового розслідування (форма 1-СЛ); Звіт про окремі показники роботи підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції (форма 1-АВН); Звіт про роботу підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції та приймачників-розподільників для дітей (форма 1-ЮП); Звіт про результати роботи органів Національної поліції України із запобігання та протидії домашньому насильству (форма 1-ДН); Звіт про результати розшуку осіб, які переховуються від органів влади, зникли безвісти, ідентифікації невпізнаних трупів та осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші причини повідомити інформацію про себе (форма 3); відомості про правопорушення, учинені дітьми та стосовно них (форма 1-НЛ); Звіт про стан застосування адміністративного законодавства органами Національної поліції України (форма 1-АП).

⁵ Звіт про неповнолітніх засуджених (форма 8); звіт судів I інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження (форма 1-К); звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження (форма 2-К); звіт про склад засуджених (форма 7).

ційних скарг та складу засуджених з виокремленням інформації щодо них, за винятком звіту про неповнолітніх засуджених (форма 8), яка є цільовою.

Статистична інформація щодо неповнолітніх свідків ДСА України не збирається.

Відповідно до статті 13 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративного правопорушення, передбаченого статтями 44, 51, 121-127, частинами 1-3 статті 130, 139, частини 2 статті 156, 173, 173-4, 174, 183-1, 185, 190-193 цього кодексу, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Розгляд справ про адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми, здійснюється судами.

Органами ДСА України результати адміністративної практики узагальнюються у звіті судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення (форма 1-П).

Відомості про притягнення неповнолітніх до адмінвідповідальності не виокремлюються.

Адміністрація Державної кримінально-виконавчої служби України

Відповідно до Закону України «Про державну кримінально-виконавчу службу України» та Указу Президента України «Про концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України» від 08.11.2012 № 631/2012, Адміністрація ДКВС України забезпечує:

- реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;
- контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав і інтересів засуджених та осіб, взятих під варту.

Органами ДКВС України здійснюється збір та обробка адміністративних даних щодо неповнолітніх ув'язнених⁶.

⁶ Дані про кількість неповнолітніх ув'язнених, які тримаються в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань; дані про результати діяльності спеціальних виховних установ.

Державна установа «Центр пробації»

З урахуванням статті 6 Закону України «Про пробацію» та Положення про Державну устанovu «Центр пробації», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 28.12.2017 № 4322/5, ДУ «Центр пробації» забезпечує виконання завдань ДКВС України з питань пробації і безпосереднього спрямування та координації діяльності уповноважених органів з питань пробації, зокрема через:

- підготовку досудових доповідей щодо обвинувачених неповнолітніх;
- здійснення нагляду за засудженими до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт, особами, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покаранням у виді громадських робіт або виправних робіт;
- виконання певних видів покарань, не пов'язаних з позбавленням волі;
- направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів;
- реалізація апробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

З урахуванням визначених Законом повноважень органи пробації узагальнюють адміністративні дані про неповнолітніх суб'єктів пробації⁷.

Координаційний центр з надання правової допомоги

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» та Положення «Про утворення Координаційного центру з надання правової допомоги та ліквідацію Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.06.2012 № 504, КЦ забезпечує формування в Україні ефективної системи безоплатної правової допомоги, її доступності та якості.

КЦ узагальнює адміністративні дані щодо системи діяльності регіональних та місцевих центрів з надання правової допомоги. Клієнтами центрів, в тому числі, є неповнолітні особи, проте інформація щодо них у звітності не виокремлюється.

⁷ Дані про неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації; дані про результати діяльності органів ювенальної пробації.

Міністерство соціальної політики України

Положенням про Міністерство соціальної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, до повноважень Міністерства віднесено:

- координацію роботи із соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей та їх соціально-психологічної реабілітації;
- проведення роботи із соціально-правового захисту дітей, запобігання бездоглядності та правопорушенням серед них, соціально-психологічної реабілітації найбільш уразливих категорій дітей;
- контроль та координацію діяльності служб у справах дітей;
- проведення координаційно-аналітичної роботи щодо діяльності центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.

Результати діяльності притулків для дітей та центрів соціально-психологічної реабілітації Мінсоцполітики узагальнює у статистичній звітності⁸.

Державна служба статистики України

З урахуванням статті 12 Закону України «Про державну статистику» та Положення про Державну службу статистики України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2014 № 481, Держстат є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики та забезпечує:

- координацію дій державних органів, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб у питаннях організації діяльності, пов'язаної із збиранням та використанням адміністративних даних;
- взаємодію інформаційної системи органів державної статистики з інформаційними системами державних органів, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб, міжнародних організацій та статистичних служб інших країн шляхом взаємного обміну інформацією;
- погодження методології та звітної документації, пов'язаної із збиранням та використанням адміністративних даних;

⁸ Звіт про рух контингенту дітей притулків для дітей; Звіт про діяльність центрів соціально-психологічної реабілітації дітей; Інформація про проведення профілактичних заходів (рейдів) «Діти вулиці», «Вокзал» в Україні.

➤ збирання, опрацювання та поширення статистичної інформації згідно з переліком робіт, періодичністю у розрізі та терміни, що передбачені планом державних статистичних спостережень на відповідний рік або окремим рішенням Кабінету Міністрів України;

➤ укладення угод з державними органами, установами та організаціями щодо обміну інформаційними ресурсами.

З урахуванням наведених повноважень, Держстат не здійснює збір статистичних даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом.

3 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЗБОРУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДАНИХ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Результати дослідження системи збору адміністративних даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом, вказують на наявність проблемних питань, які потребують спільного вирішення із утримувачами статистичної інформації.

Серед ключових проблемних питань варто виділити наступні:

✔ Відсутність узагальнених/виокремлених адміністративних даних:

- щодо кримінальних правопорушень, вчинених проти дітей із розмежуванням за віковими категоріями та статтю;
- про осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, притягнутих судом до адміністративної відповідальності;
- неповнолітніх свідків на стадії досудового розслідування та судового провадження;
- практики надання безоплатної правової допомоги неповнолітнім клієнтам.

✔ Недосконалість системи збору відомостей про особу правопорушника.

Через відсутність єдиних підходів до збору даних виявлено проблеми щодо неможливості співставлення/аналізу масивів статистичної інформації про неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення, засуджених та ув'язнених. Перелік адміністративних даних наведено у додатку 1.

✔ Відомчий статус інформації, яка узагальнюється НПУ⁹, Адміністрацією ДКВС України та ДУ «Центр пробації».

Зазначеними органами у відповідності до вимог статті 16 Закону України «Про державну статистику» не вжито заходів до погодження Держстатом методології та звітної документації, що пов'язана із збиранням та використанням адміністративних даних.

✔ Незабезпечення відкритості та доступності статистичної звітності про результати роботи підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції; відомостей про

⁹ За винятком звітності про роботу органів досудового розслідування (форма 1-СЛ).

неповнолітніх ув'язнених, які утримуються в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань; інформації щодо неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації.

НПУ, Адміністрація ДКВС України та ДУ «Центр пробації»¹⁰ на час дослідження не оприлюднюють звітність на веб-сайті в інтернет-мережі відповідно до вимог статей 5, 14 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

✔ **Відмінність національних та міжнародних стандартів статистичного дослідження інформації щодо дітей, які перебувають у контакті із законом (показники ООН в області правосуддя щодо неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом, та бази даних TransMONEE).**

Одним із пріоритетних напрямів розвитку національної статистики є імплементація міжнародних стандартів. Виконання взятих при підписанні угоди з ЄС у сфері статистики зобов'язань Україна забезпечила при підготовці Програми розвитку державної статистики до 2023 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 222, та Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2018 № 273.

Національною стратегією реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1027-р., визначено запровадження єдиних стандартів ведення державними органами гендерно-недезагредованої статистики щодо дітей, які перебувають у конфлікті із законом.

У контексті реалізації цих заходів подальшого удосконалення потребує система статистики щодо неповнолітніх правопорушників та потерпілих, зокрема:

➤ звітність про кримінальні правопорушення, осіб, які вчинили кримінальні правопорушення або потерпіли від злочинних посягань (розпорядники – ГПУ, НПУ).

При цьому, слід констатувати, що узагальнення адміністративних даних про неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення або потерпіли від злочинних посягань, здійснює ГПУ (із виокремленням відомостей в загальній звітності) та НПУ (цільова відомча звітність). Формування звітів проводиться на підставі інформації, внесеної реєстраторами до ЄРДР, утримувачем якого є ГПУ;

➤ звіт про результати судового розгляду матеріалів кримінального провадження (розпорядник – ДСА України);

➤ відомості щодо неповнолітніх ув'язнених, які утримуються в установах виконання покарань (розпорядник – Адміністрація ДКВС України).

¹⁰ НПУ оприлюднює звіт про застосування адміністративного судочинства (форма 1-АП); ДУ «Центр пробації» – окремі дані щодо неповнолітніх, які перебувають на обліку в установах пробації.

Так, на сьогодні Україна не в повному обсязі забезпечує надання відомостей до бази даних TransMONEE. Таким чином, з метою імплементації до сфери національної статистики міжнародних стандартів щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом, потребується вжиття заходів щодо усунення наявних неузгодженостей з індикаторами TransMONEE (додаток 2).

З урахуванням вищенаведеного рекомендується запровадити/удосконалити збір та обробку даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом щодо

- кримінальних правопорушень, вчинених проти дітей із розмежуванням за віковими категоріями правопорушника, потерпілого та їх статтю;
- відмінностей за ознакою статі неповнолітніх, до яких застосовано заборонний захід у вигляді тримання під вартою та яких повідомлено про підозру;
- даних щодо неповнолітніх свідків на стадії досудового розслідування та, що беруть участь у судових процесах в кримінальних справах;
- відмінностей за ознакою статі та віковими категоріями дітей, доставлених до органів поліції.
- даних щодо неповнолітніх свідків, втягнутих у судові процеси у кримінальних справах;
- розмежування вікових категорій дітей-потерпілих від кримінальних правопорушень.

Інтеграція до існуючої системи статистики індикаторів, затверджених Керівництвом щодо оцінки показників у сфері правосуддя стосовно неповнолітніх, передбачає запровадження збору **Адміністрацією Державної кримінально-виконавчої служби України** відомостей (додаток 3) щодо кількості дітей, які померли в ув'язненні; ізоляції від дорослих; контактів з батьками і членами сім'ї, а **Національною поліцією України** щодо кількості дітей щодо яких закрито кримінальні провадження на стадії досудового розслідування (без повторних).

4 ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ

Існуюча національна система збору адміністративних даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом, потребує подальшого розвитку з урахуванням міжнародних стандартів, запровадження єдиних підходів до узагальнення відомостей, створення нових механізмів взаємодії між утримувачами статистичної інформації та Державною службою статистики України.

На часі вирішення питання щодо уніфікації статистичних даних стосовно дітей правопорушників, потерпілих, засуджених та осіб, які відбувають покарання. У перспективі це надасть можливість:

✔ Утворення постійно діючої міжвідомчої бази даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом.

З метою забезпечення очікуваних результатів утримувачам статистики доцільно забезпечити:

- дезагрегацію даних стосовно підлітків, щодо яких судом застосовано примусові заходи виховного характеру та потерпілих – ДСА України;
- офіційний статус звітності – (НПУ, Адміністрація ДКВС України та ДУ «Центр пробації»);
- укладення Угод про взаємообмін інформаційними ресурсами з Державною службою статистики України (НПУ, Адміністрація ДКВС України та ДУ «Центр пробації»).

✔ Визначення відповідального органу та його повноважень з ведення бази даних.

З урахуванням повноважень, передбачених Законом України «Про державну статистику» та Положенням про Державну службу статистики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2014 № 481¹¹, пропонуємо покласти обов'язок ведення бази даних ювенальної статистики на Держстат України.

Одночасно, у контексті реалізації постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку державної статистики до 2023 року» від 27.02.2019 № 222, розгляду підлягає питання про створення спеціального розділу адміністративних даних щодо неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом, на веб-порталі Держстату України.

А тому для максимально ефективного досягнення таких цілей **пропонуємо:**

- створити робочу групу з представників уповноважених органів, які забезпечують збір, обробку та узагальнення адміністративних даних щодо неповнолітніх, та Державної служби статистики України на базі Міжвідомчої координаційної ради з питань правосуддя щодо неповнолітніх;
- на розгляд робочої групи винести питання щодо удосконалення звітно-статистичної документації з урахуванням міжнародних стандартів та приведення збору адміністративних даних, які узгоджуються між собою, до єдиних вимог;

¹¹ Повноваження Державної служби статистики наведено вище.

➤ обговорити питання створення бази адміністративних даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із зако-

ном, покладення повноважень з її ведення на Державну службу статистики України, а також порядок наповнення її змісту.

Додаток 1

Перелік адміністративних даних, які потребують визначення єдиних підходів до їх збору

Вік підозрюваного/обвинуваченого/засудженого

Інформація, яка узагальнюється уповноваженими органами	Форма звітності
ГПУ – до 14 років; 14–15 років; 16–17 років;	Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (форма 2);
ДСА – від 14 до 16 років; від 16 до 18 років;	Звіт про неповнолітніх засуджених (форма 8);
Адміністрація ДКВС – від 14 до 16 років; від 16 до 17 років; від 17 до 18 років;	Відомості про неповнолітніх ув'язнених, які тримаються в слідчих ізоляторах та установах покарань;
ДУ «Центр пробації» – 14 років; 15 років; 16 років; 17 років;	Інформація про неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації;
14–17 років; 18 років;	Інформація про результати діяльності сектору ювенальної пробації;
НПУ – усього неповнолітніх, з них віком до 14 років включно.	Звіт про окремі показники роботи підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції (форма 1-ABH).

Зайнятість неповнолітнього на момент вчинення кримінального правопорушення

Інформація, яка узагальнюється уповноваженими органами	Форма звітності
<p>ГПУ – учні та студенти: середніх навчальних закладів; професійно-технічних закладів; вищих закладів; працездатні, які не працюють і не навчаються; безробітні;</p>	<p>Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (форма 2);</p>
<p>ДСА – учні школи, ліцею, коледжу, гімназії; студенти навчального закладу; працездатні, які не працювали і не навчалися; неповнолітні до 16 років, які не працювали і не навчалися;</p>	<p>Звіт про неповнолітніх засуджених (форма 8);</p>
<p>Адміністрація ДКВС – навчалися в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах; до засудження не працювали і не вчилися;</p>	<p>Відомості про неповнолітніх ув'язнених, які тримаються в слідчих ізоляторах та установах покарань;</p>
<p>ДУ «Центр пробації» – навчаються в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах; працюють на підприємствах та установах; працездатні, які не працюють та не навчаються;</p>	<p>Інформація про неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації;</p>
<p>НПУ – учні середніх навчальних закладів; студенти професійно-технічних навчальних закладів; працездатні; які не працюють і не навчаються.</p>	<p>Звіт про окремі показники роботи підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції (форма 1-АВН).</p>

Вчинення кримінального правопорушення у стані сп'яніння:

Інформація, яка узагальнюється уповноваженими органами	Форма звітності
ГПУ – алкогольного; наркотичного або токсичного або психотропного;	Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (форма 2);
ДСА – алкогольного; наркотичного;	Звіт про неповнолітніх засуджених (форма 8);
ДУ «Центр пробації» – алкогольного; наркотичного; інших речовин;	Інформація про неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації;
НПУ – алкогольного; наркотичного.	Звіт про окремі показники роботи підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції (форма 1-ABH).

Число осіб за надісланими до суду кримінальними провадженнями з обвинувальними актами за статтями КК України	Засуджено осіб за статтями КК	Кількість ув'язнених осіб за вчинення злочинів	Неповнолітні суб'єкти пробації за вчинення злочинів
<p>Національна поліція:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ умисне вбивство (ст. ст. 115–117 КК) ➤ умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК) ➤ зґвалтування (ст. 152 КК) ➤ крадіжка (ст. 185 КК) ➤ грабіж (ст. 186 КК) ➤ розбійний напад (ст. 187 КК) ➤ вимагання (ст. 189 КК) ➤ шахрайство (ст. 190 КК) ➤ хуліганство (ст. 296 КК) ➤ незаконне виробництво, виготовлення, придбання наркотичних засобів (ст. 307 КК), у т. ч. без мети збуту (ст. 309 КК) 	<p>ДСА України:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ умисне вбивство (ст. 115 КК) ➤ у т. ч. умисне вбивство за обтяжуючих обставин (ст. 115 ч. 2 КК) ➤ умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК) ➤ умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК) ➤ Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК) ➤ зґвалтування (ст. 152 КК) ➤ у т. ч. зґвалтування, вчинене при обтяжуючих обставинах (ст. 152 ч. 3, 4) ➤ злочини проти власності (ст. 185–198 КК), у т. ч.: <ul style="list-style-type: none"> ➤ крадіжка (ст. 185 КК) ➤ грабіж (ст. 186 КК) ➤ розбій (ст. 187 КК) ➤ незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК) ➤ злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. ст. 305–320 КК) <p>Звіт про неповнолітніх засуджених (форма 8)</p>	<p>Адміністрація ДКВС України:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ злочини проти життя та здоров'я особи, у т. ч. умисне вбивство ➤ умисне тяжке тілесне ушкодження ➤ злочини проти волі, честі та гідності особи, у т. ч. зґвалтування ➤ злочини проти власності, у т. ч.: <ul style="list-style-type: none"> ➤ розбій ➤ грабіж ➤ крадіжка ➤ злочини, пов'язані з наркотичними засобами 	<p>ДУ «Центр пробації»:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ злочини проти життя та здоров'я особи ➤ злочини проти власності, у т. ч.: <ul style="list-style-type: none"> ➤ крадіжка ➤ грабіж ➤ розбій ➤ вимагання ➤ шахрайство ➤ злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту, у т. ч. незаконне заволодіння транспортним засобом ➤ злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів
<p>Звіт про роботу органу досудового розслідування Національної поліції (форма 1-СЛ)</p>	<p>Звіт про неповнолітніх засуджених (форма 8)</p>	<p>Інформація про кількість неповнолітніх ув'язнених, які тримаються в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань</p>	<p>Інформація про неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів пробації</p>

Додаток 2

Перелік індикаторів бази даних TransMONEE, які не узгоджуються із показниками національної статистики

База даних TransMONEE ведеться в рамках проекту MONEE дослідного центру ЮНІСЕФ. В базі акумулюються статистичні дані по десяти тематичних розділах щодо неповнолітніх, у т. ч. «Ювенальна юстиція і показники злочинності» у країнах Центральної і Східної Європи, Співдружності Незалежних Держав та країнах Балтії.

У додатку наведено перелік індикаторів TransMONEE, які необхідно інтегрувати до національної системи статистики. Розподіл індикаторів здійснено відповідно до категорій звітностей, які формуються уповноваженими¹ органами.

Злочинність (Генеральна прокуратура України та Національна поліція України)	Поліція (Національна поліція України)	Судова статистика (Державна судова адміністрація України)
<p>7.2.3 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей: хлопців</p> <p>7.2.4 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей: дівчат</p> <p>7.2.5 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей: вік потерпілого – 13 років і молодші</p> <p>7.2.6 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей: вік потерпілого – 14–17 років</p>	<p>7.3 – діти, які зіткнулись з поліцією</p> <p>7.3.1 – загальне число дітей, які зіткнулись з поліцією (внаслідок своєї поведінки)</p> <p>7.3.2 – число дітей, які зіткнулись з поліцією за статтю: хлопці</p> <p>7.3.3 – число дітей, які зіткнулись з поліцією за статтю: дівчата</p> <p>7.3.4 – число дітей, які зіткнулись з поліцією за віком: 13 років і молодші</p> <p>7.3.5 – число дітей, які зіткнулись з поліцією за віком: 14–17 років</p>	<p>7.7.1 – загальна кількість потерпілих дітей, втягнутих у судові процеси у кримінальних справах</p> <p>7.7.4 – потерпілі діти, втягнуті в судові процеси у кримінальних справах, за віком: 13 років і молодші</p> <p>7.7.5 – потерпілі діти, втягнуті в судові процеси у кримінальних справах, за віком: 14–17 років</p>

¹ З урахуванням положень національного законодавства.

<p>7.2.7 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей, за віком злочинця: 13 років і молодші</p> <p>7.2.8 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей, за віком злочинця: 14–17 років</p> <p>7.2.9 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей, за віком злочинця: 18 років і старші</p>		
<p>7.2.10 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей, по типу: проти особи</p> <p>7.2.11 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей, по типу: майнові злочини</p> <p>7.2.12 – зареєстровані злочини, вчинені проти дітей, по типу: інші злочини</p>		
<p>7.4.2 – кількість арештованих хлопців</p> <p>7.4.3 – кількість арештованих дівчат</p>		
<p>7.5.2 – діти, обвинувачені у вчиненні злочину, за статтю: хлопців</p> <p>7.5.3 – діти, обвинувачені у вчиненні злочину, за статтю: дівчат</p>		

Додаток 3

Показники ООН у сфері правосуддя щодо неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом¹

№ п/п	Показники ООН в області правосуддя	Адміністративні дані національної статистики	Утримувач адміністративних даних
Кількісні показники			
1	Діти, які порушили закон	Неповнолітні, до яких застосовано запобіжний захід тримання під вартою	ГПУ
2	Діти, які перебувають в ув'язненні (основний показник) ²	Кількість неповнолітніх ув'язнених, які утримуються в установах виконання покарань	Адміністрація ДКВС України
3	Діти, які перебувають в місцях попереднього утримання (основний показник)	Кількість неповнолітніх ув'язнених, які утримуються в слідчих ізоляторах	Адміністрація ДКВС України
4	Тривалість попереднього ув'язнення	Загальний термін тримання: до 6 місяців; до 1 року; від 1 до 1,5 року; більше 1,5 року	Адміністрація ДКВС України
5	Тривалість ув'язнення після призначення покарання	Загальний термін тримання: до 6 місяців; до 1 року; від 1 до 1,5 року; більше 1,5 року	Адміністрація ДКВС України
6	Кількість дітей, які померли в ув'язненні	Відсутні дані	

¹ Витяг з Керівництва щодо оцінки показників у сфері правосуддя стосовно неповнолітніх, розробленого спільно ЮНІСЕФ та Управлінням ООН з наркотиків та злочинності.

² Пріоритет визначено Керівництвом щодо оцінки показників.

7	Ізоляція від дорослих	Відсутні дані	
8	Контакти з батьками і членами сім'ї	Відсутні дані	
9	Покарання у вигляді позбавлення волі (<i>основний показник</i>)	Кількість засуджених осіб до позбавлення волі (із розмежуванням за строками)	ДСА України
10	Закриття справи до призначення покарання (<i>основний показник</i>)	Кількість закритих кримінальних проваджень без виокремлення даних щодо кількості неповнолітніх; Кількість підозрюваних осіб, стосовно яких кримінальне провадження закрито прокурором на підставі пп. 1–3 ч. 1 ст. 284 КПК України	НПУ
11	Виховно-виправний вплив на осіб, які відбули покарання	Пенітенціарна пробація – підтверджено можливість здійснення соціального супроводу	ДУ «Центр пробації»

Додаток 4

Перелік звітностей, використаних при дослідженні системи збору адміністративних даних щодо неповнолітніх, які перебувають у контакті із законом

1. Генеральна прокуратура України¹:

- ✓ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення (форма 1)
- ✓ Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (форма 2)
- ✓ Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями (форма 1-ОЗ)
- ✓ Звіт про роботу прокурора (форма П)

2. Національна поліція України:

- ✓ Звіт про роботу органів досудового розслідування (форма 1-СЛ)
- ✓ Звіт про окремі показники роботи підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції (форма 1-АВН)
- ✓ Звіт про роботу підрозділів превентивної діяльності з ювенальної превенції та приймальників-розподільників для дітей (форма 1-ЮП)
- ✓ Звіт про стан застосування адміністративного законодавства органами Національної поліції України (форма 1-АП)²
- ✓ Звіт про результати роботи органів Національної поліції України із запобігання та протидії домашньому насильству (форма 1-ДН)

¹ Звітність перебуває у відкритому доступі на веб-сайті gr.gov.ua.

² Веб-сайт www.npu.gov.ua/activity/vidkriti-dani.

- ✔ Відомості про правопорушення, учинені дітьми та стосовно них (форма 1-НЛ)

3. Державна судова адміністрація України³:

- ✔ Звіт про неповнолітніх засуджених (форма 8)
- ✔ Звіт судів I інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження (форма 1-К)
- ✔ Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження (форма 2-К)
- ✔ Звіт про склад засуджених (форма 7)
- ✔ Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення (форма 1-АП)

4. Адміністрація ДКВС України

- ✔ Дані про кількість неповнолітніх ув'язнених, які тримаються в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань
- ✔ Дані про результати діяльності спеціальних виховних установ

5. ДУ «Центр пробації»

- ✔ Дані про неповнолітніх суб'єктів пробації, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації
- ✔ Дані про результати діяльності органів ювенальної пробації

6. Міністерство соціальної політики України

- ✔ Звіт про рух контингенту дітей притулків для дітей (форма 2)
- ✔ Звіт про діяльність центрів соціально-психологічної реабілітації дітей
- ✔ Інформація про проведення профілактичних заходів (рейдів) «Діти вулиці», «Вокзал» в Україні.

³ Веб-сайт court.gov.ua.

